

Innspill til ny melding om kulturminnevernet.

Romerike Historielag er en paraplyorganisasjon for 17 historielag på Romerike og er med sine 3713 medlemmer en vesentlig aktør innen kulturminnevernet og lokalhistoria i regionen. Vi samarbeider nært med Fortidsminneforeningens lokallag og med mange andre lag innen kultur, kulturvern og kulturminnevern.

I vårt innspill til ny kulturminnemelding legger vi vekt på følgende saker:

Frivilligheten

Det offentlige, faglige kulturminnevernet

Samarbeid med museumsvesenet

Kulturminnevern i pressområder

Om frivilligheten

Kulturminnevernet bæres i stor utstrekning av frivilligheten – fortidsminneforening, historielag, bygdelag, bygdekvinnelag, velforeninger og mange flere lag og foreninger. Uten frivillighetens innsats og pågåenhet hadde det ikke vært aktivt kulturminnevern i Norge.

I denne sammenhengen må kulturminnevernet ses som en del av motmakta i Norge – den makta som står imot rådende maktstrukturer og trender. Kulturminnevernet må ofte stå opp mot sterke kapital- og utbyggingskrefter. Men disse kreftene kan også være gode samarbeidspartnere. De kan spille på lag med motmakta, og i kulturminnevernet må slike samspill trekkes fram som de gode eksemplene de kan være. Dette er viktig for kulturminnevernet i dets arbeid for å påvirke også den generelle opinionen. Ofte er opinionen enig i frivillighetens arbeid for å ta vare på kulturminner, men uten å engasjere seg. Gode eksempler på vellykket kulturminnevern kan få flere til å ta stilling for kulturminnevernet. Men eksempler på at kulturminner ødelegges eller rives engasjerer kanskje opinionen enda mer. Både i arbeidet for å ta vare på kulturminner og i arbeidet for å engasjere folk til å ta stilling i kulturminnevernet er frivillighetens innsats uvurderlig.

Om det offentlige, faglige kulturminnevernet

Frivilligheten trenger støtte fra et faglig sterkt kulturminnevern. Siden Riksantikvaren nå har definert sitt arbeidsfelt til vesentlig å gjelde kulturminner av nasjonal betydning, må det bygges ut sterkere offentlig kulturminnevern i fylker og kommuner. Og siden fylkene nå sentraliseres til større enheter med større avstand til folk, må det kommunale kulturminnevernet styrkes. Et aktivt kulturminnevern skjer lokalt, og det er lokalt frivilligheten og det offentlige kan samarbeide godt. Det er viktig at alle kommuner har faglig ansatte med kompetanse innen kulturhistoriske fag, helst som en kulturminne-sekretær eller -rådgiver i hver kommune eller i samarbeid mellom flere kommuner.

Det er også viktig at den offentlig ansatte med kulturminnekompetanse har god lokal kunnskap. Det må understrekes at lokal kunnskap må oppvurderes som en vesentlig fordel ved ansettelse lokalt. Dette gjelder særlig i kulturminnevernet, siden dette skjer lokalt. I denne sammenhengen er det viktig at den offentlig ansatte og frivilligheten får et godt samarbeid. Det bør etableres organer i hver kommune eller i samarbeid mellom nabokommuner, der representanter for frivilligheten kan samarbeide med den offentlige ansatte.

På fylkesnivå bør alle fylker ha en kulturminneavdeling med ansatte med ulik faglig bakgrunn. Alle ansatte bør primært arbeide med kulturminnevern og ikke pålegges store byråkratiske oppgaver. I

noen av de nye gigantfylkene kan det være aktuelt å opprette regionale kulturminneavdelinger for å ivareta lokal kunnskap til arbeidsområdet. Lokal kunnskap er en grunnpilar i alt kulturminnearbeid.

Samarbeid med museumsvesenet

Sjøl om kulturminnevernet og museumsvesenet er lagt til to ulike departement, bør en i ei melding om kulturminnevernet ha med museumsvesenet som en vesentlig aktør i kulturminnevernet. Samlingene av hus og gjenstander på musea er kulturminnevernets arkiv, på samme måte som Riksarkivet og Statsarkiva er nasjonalt dokumentarkiv. Musea bør spille en aktiv rolle i kulturminnevernet, også utover det å ta vare på egne samlinger. Ved musea drives mye forskning som må komme lokalsamfunna til gode. Denne forskinga dreier seg til dels om kulturminnevern og kan bidra til å styrke dette. Men museumsvesenet må i større grad enn nå søke samarbeid med både frivilligheten og offentlig kulturminnevern. Etter den store sentraliseringa av norsk museumsvesen ser vi dessverre en økende byråkratisering der mye tid går til å administrere nye store enheter og lite kommer ut til lokalsamfunna. I ny kulturminnemelding bør en drøfte styrket samarbeid mellom museumsvesenet og det øvrige kulturminnevernet.

Kulturminnevern i pressområder

Sentrale områder på Romerike er pressområder med de utfordringene det har for kulturminnevernet. I disse områdene er det særlig tettstedene og de tettstedsnære landbruksområdene som er utsatt for sterkt press om utbygging og nybygging, ofte etter ønske om å fjerne eldre bebyggelse eller bruk. Kulturminnevernet innser at noe må vike og endres, men dette bør skje etter nøye vurdering av hva som absolutt ikke bør endres eller rives. I pressområder bør det offentlige kulturminnevernet styrkes og frivilligheten få støtte til å intensivere sitt arbeid. I disse områdene er det også viktig at kunnskapen om lokalsamfunnet ivaretas for best mulig å integrere det nye i det bestående. Kulturminnevern og lokal historie er viktige faktorer for å bevare og styrke den lokale identiteten. For alle dem som har si gamle tilknytning til disse områdene er det viktig at denne tilknytningen og identiteten opprettholdes, og for alle tilflytterne kan det være en styrke å få en god tilknytning og identitet til nytt bosted. Dette kan nettopp skje ved å bli kjent med lokal historie og lokale kulturminner.

Skedsmo, 10.01.2019

Romerike Historielag

Postboks 175, 2021 Skedsmokorset

E-post: roh@online.no

www.historielag.no

Fortidsminneforeningen lokalavdeling Romerike